

Kirjallinen kysymys KK 140/2019 vp

Kimmo Kiljunen sd

Kirjallinen kysymys yhden julkisen työeläkeyhtiön perustamisesta yksityiselle työeläkesektorille

Eduskunnan puhemiehelle

Suomalaisen työeläkejärjestelmän erikoispiirre on se, että yksityiset vakuutuslaitokset hoitavat lakisääteiseen sosiaaliturvaan kuuluvia eläkkeitä. Järjestelmä on hajautettu siten, että yksityisalojen työnantaja voi valita työntekijöidensä eläketurvan järjestävän työeläkeyhtiön.

Tällä hetkellä Suomessa on noin 30 työeläkelaitosta. Näistä 25 hoitaa yksityisalojen ja 5 julkisten alojen työeläkevakuutuksia ja sijoitusvaroja. Tätä eläkeyhtiömallia on perusteltu sillä, että sijoittariski hajautuu näin paremmin kuin yhden työeläkeyhtiön mallissa. Tosiasiassa suurimpien eläkeyhtiöiden sijoitussalkut ovat kuitenkin pitkälti saman tyyppisiä, samoin niiden varat on kohdennettu niin pörssissä kuin sen ulkopuolellakin samankaltaisiin rahastoyhtiöihin ja yrityksiin.

Eläkerahastoihin on vuonna 2019 kertynyt jo yli 210 miljardia euroa. Sijoittamisen kohteena oleva huomattava rahamäärä ja sen tuoma valta-asema sijoitusmarkkinoilla ovatkin syyt siihen, miksi eläkeyhtiöt pyrkivät saamaan hallintaansa mahdollisimman suuren osan eläkkeistä. Suomalaiset eläkeyhtiöt harjoittavat pääomamarkkinoilla aktiivista sijoittamista toisin kuin yleensä maailmalla, missä vallitseva käytäntö on passiivisijoittaminen.

Suomen eläkejärjestelmää pidetään kansainvälisissä vertailuissa yhtenä maailman parhaista, kun sitä arvioidaan eläkkeiden riittävyyden, järjestelmän kestävyuden ja hallinnon luotettavuuden näkökulmasta. Näillä kriteereillä Mercer Global Pension index -vertailuissa Suomen eläkejärjestelmä sijoittuu neljänneksi Tanskan, Hollannin ja Australian jälkeen.

Kuitenkin kansainvälisissä vertailuissa Suomen eläkejärjestelmä on kallis ja tehoton. Sitä rasittaa hallinnollinen päällekkäisyys ja näennäiskilpailu.

Kansainvälisesti on arvosteltu Suomen eläkejärjestelmän korkeita hallintokuluja, jotka vakuutettua kohden ovat 48 euroa korkeammat kuin keskimäärin vastaavissa järjestelmissä maailmalla. Keskeisin syy on eläkeyhtiöiden välinen keinotekoinen ja eläketurvan kannalta tarpeeton kilpailu. Hallintokulut vähenisivät olennaisesti, jos eläkeyhtiöt yhdistettäisiin.

Laskennallisesti yhden eläkeyhtiön malli toisi säästöä noin miljardi euroa vuodessa, mikä vastaa yhden ikäluokan eläkemenoa. Säästö syntyi päällekkäisen hallinnon purkamisesta, tarpeettomista asiakashyvytyksistä luopumisesta sekä siitä, että eläkerahojen käyttäminen tuhlailevasti asiakashankintaan lopetettaisiin. Säästyvät varat voitaisiin käyttää eläketurvan kohentamiseen,

Kirjallinen kysymys KK 140/2019 vp

mihin on suuri tarve, sillä eläkkeensaajat ovat tällä hetkellä ainoa tulonsaajaryhmä, jonka elintaso lakisääteisesti laskee.

Vuonna 2007 voimaan tulleen lain mukaisesti yksittäisen eläkelaitoksen sijoitustoiminnan tapioita voidaan siirtää koko järjestelmän vastuulle. Näin kaikkien yhteiset eläkesäästöt ovat takeena, jos yksittäiset sijoitukset epäonnistuvat. Koska eläkelaitokset eivät kannaa omaa sijoitusriskiään, vaan vastaavat siitä yhdessä, ei ole perustetta sille, että eläkejärjestelmä on hajautettu lukuisiksi yksityisiksi yhtiöiksi.

Huomionarvoista on myös se, että eläkeyhtiöt käyttävät merkittävää julkista valtaa päättäessään eläkkeistä. Perustuslain mukaan vain viranomainen voi käyttää merkittävää julkista valtaa, joten yhden julkisen työeläkeyhtiön malli päättäisi sosiaalivakuutuksessamme perustuslain vastaisen tilan.

Laki työeläkevakuutusyhtiöistä (354/1997) toteaa: "Työeläkeyhtiön tehtävänä on harjoittaa sosiaaliturvaan kuuluvaa lakisääteistä eläkevakuutusliikettä" eikä se "saa harjoittaa muuta vakuutusliikettä." "Työeläkeyhtiöllä on oltava valtioneuvoston antama toimilupa", joka voidaan lain mukaan myös peruuttaa.

Myös työeläkeyhtiöiden toimiala on lainsäädännössä tarkasti rajattu. Kansantalouden tilinpidossa ne luetaan julkisyhteisöihin ja EU:ssa sosiaalirahastoiksi. Yhden lakisääteisen työeläkeyhtiön perustaminen yksityiselle työeläkesektorille onkin erittäin hyvin perusteltua ja tulisi siten ottaa pikaisesti valmisteltavaksi.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Pitääkö ministeri suomalaisessa eläkejärjestelmässä epäkohtana sitä, että yksityiset yhtiöt hoitavat sosiaaliturvaan kuuluvia lakisääteisiä eläkkeitä, vaikka muissa maissa lakisääteisestä eläketurvasta eivät vastaa yksityiset yhtiöt,

eikö ministeristä ole ongelmallista ja kustannustehotonta, että lakisääteistä eläketurvaa hoitavat useat yhtiöt, muualla maailmassa lakisääteisestä eläketurvasta vastaa vain yksi rahasto,

aiheutuuko ministerin mielestä haittaa siitä, että eläkeyhtiöt ovat huomattavia aktiivisijoittajia ja elinkeinoelämän valtakeskuksia, yleensä maailmalla eläkerahastot sijoittavat passiivisesti indeksirahastoihin, jolla vältetään vääristymiä pääomamarkkinoilla,

aiheuttaako työkyvyttömyyseläkeratkaisujen tekeminen hajautetusti yksityisissä eläkeyhtiöissä ministerin mielestä ongelmia kansalaisten tasapuolisen kohtelun toteutumisessa,

mikä on ministerin kanta lakisääteisen sosiaalivakuutuksen ratkaisutoiminnan siirtämiseen viranomaisten tehtäväksi,

Kirjallinen kysymys KK 140/2019 vp

aikooko ministeri ryhtyä toimiin eläkejärjestelmässä olevien hallinnon päällekkäisyyksien karsimiseksi, tarpeettomista asiakashyvityksistä luopumiseksi ja sijoitusten näennäiskilpailun lopettamiseksi,

vuonna 2016 eläkejärjestelmän hallintokulut olivat 507 miljoonaa euroa ilman eläkeyhtiöiden sijoitustoiminnan kuluja, niin jakaako ministeri käsityksen siitä, että yhden lakisääteisen työeläkeyhtiön perustaminen yksityiselle työeläkesektorille pienentäisi hallintokuluja,

onko ministeri tietoinen siitä, että eläkerahoja kytketään kyseenlaisin tavoin asiakashankintaan ja

onko ministerin tiedossa, että eläkesäästöjä käytetään muun muassa sponsori- ja yhteistyösopimuksin eläkejärjestelmän ulkopuolella oleviin tarkoituksiin?

Helsingissä 20.9.2019

Kimmo Kiljunen sd